

Svaga skäl öka statens kassa

Ny regering. Ny finansminister. Ny riktning på politiken. Men det sista är bara delvis sant. Förvisso ser vi nya tongångar och ny handling i fråga om avvägningen jobb/bidrag, delvis även förmögenhetsskatten och fastighetsskatten.

Men samtidigt finns det budgetpolitiska riktlinjer från tidigare, som regeringen Reinfeldt vill konservera. Viktigast bland dem är föresatsen, beslutad år 2000, att den offentliga sektorn årligen ska ta in 2 procent av BNP mer i inkomster än vad den har i utgifter. Detta ska ske inte bara ett visst år, när det kanske behövs avkyllning i ekonomin, utan som ett snitt över en hel konjunkturcykel. Regeringen vill att det ska gälla framgent. Ja, i själva verket planerar den enligt höstbudgeten för ännu högre överskott: 2,4 procent av BNP år 2007, 2,7 procent år 2008, hela 3,1 procent av BNP år 2009.

Eftersom BNP uppgår till cirka 3 000 miljarder kronor är det inga småbelopp vi talar om. 3,1 procent i offentligt överskott år 2009 innebär ett "finansiellt sparande" i den offentliga sektorn på 102 miljarder kronor. Detta kan också uttryckas som att den offentliga finansiella nettoförmögenheten mellan 2008 och 2009 ska öka med cirka ett hundra miljarder kronor. Redan nu är nettoförmögenheten för det offentliga positiv; de finansiella tillgångarna är 2007 drygt fem hundra miljarder kronor större än skulderna. Bruttoskulden ligger på 41 procent av BNP, ned från 80 procent i mitten av 1990-talet, och långt under EU:s direktiv om 60 procent i offentlig bruttoskuld. Den beräknas av regeringen gå ned till 33 procent år 2009. Det sker delvis genom utförsäljningar av statliga företag, som används för att amortera ned den statliga bruttoskulden i stället för att investera.

ÄR INTE DET HÄR BRA? Jo, det är förstås bättre att staten har lite lån än att den har lånat mycket. Samtidigt bör vi vara kritiskt vaksamma inför ett tänkande som sätter statens förmögenhet i centrum för budgetpolitiken. Det tänkandet kan lätt leda till att staten inte "anser sig ha råd" med åtgärder som skulle göra Sverige starkare som samhälle för framtiden. Upprustning av forskningen, avskaffad utbildningsskatt (falskeligen fortfarande kallad "värnsskatt"), sänkt kapitalskatt från 30 till 20 procent är tre viktiga framtidsreformer som kommer i åtanke.

Den nya regeringen, liksom den gamla, motiverar överskottsmålet med demografien. Svens-

karna blir äldre och kommer att kräva mer av vård och pensioner. Det är klokt att vi förbereder oss för detta via stora överskott nu i de offentliga finanserna, lyder argumentet.

DET BÖR INTE ACCEPTERAS utan vidare. Sverige är redan ett samhälle med många äldre och genomgår en mindre relativ förändring än de flesta andra länder framöver. Pensionsproblemet har redan tagits om hand via pensionsreformen, som sänker utgående offentliga pensioner och anpassar ut-

betalningarna till den ekonomiska tillväxten samt ökad medellivslängd.

Någon exceptionell förändring av vårdtrycket kommer inte från demografin på ytterligare 15–20 år; de som närmast blir "gamla gamla" är 30-talisterna – de minsta årskullarna någonsin. Framtidens vårdutmaning motiverar en nationell sjukvårdsförsäkring och åldringsvårdsförsäkring – inte ökade överskott i dagens landsting, kommuner och stat.

"Det kan inte vara en borgerlig regerings uppgift att bygga upp en jätteförmögenhet hos staten."

FRAMFÖR ALLT: VI FÅR ALDRIG glömma att det svenska samhällets förmåga att hantera framtida utmaningar och behov avgörs av just samhällets styrka. Om samhällsekonomin blir starkare för framtiden genom sådant som avskaffad förmögenhetsskatt, högre forskningsanslag, premiering av talanger och entreprenörer – då innebär dessa åtgärder den bästa förberedelse en regering kan göra för framtiden! Att avstå från dem med hänvisning till statens behov av ökad nettoförmögenhet är dumt.

Anders Borg vill självfallet som ny, borgerlig finansminister markera behovet av budgetdisciplin samt agera så att det inte uppstår osäkerhet på räntemarknaderna. När det förtroendet upprättats borde regeringen Reinfeldt se över budgetmålen mer fundamentalt.

Det kan inte vara en borgerlig regerings uppgift att bygga upp en jätteförmögenhet hos staten på bekostnad av skattebetalarna och Sveriges ekonomiska dynamik för framtiden.

Hans Bergström

Hans Bergström

docent i statsvetenskap
och fd chefredaktör för Dagens Nyheter

